

Міністерство освіти і науки України

Національний університет харчових технологій

**80 МІЖНАРОДНА НАУКОВА
КОНФЕРЕНЦІЯ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ,
АСПІРАНТІВ І СТУДЕНТІВ**

*“Наукові здобутки молоді –
вирішенню проблем харчування людства
у XXI столітті”*

Частина 4

10–11 квітня 2014 р.

Київ НУХТ 2014

6. Соціально-етнічні особливості розвитку України: історія і сучасність

Катерини Глошанчук, Олександр Пилипенко
Національний університет харчових технологій

Народ (народність) – це історична форма соціальної етнічної спільності людей, яка створюється з різнорідних племен. Формування українського етносу тривало кілька століть. В його основі лежали процеси консолідації східнослов'янських племен, що проживали на великій території від Десни до Карпат, а також асиміляції з ними інших сусідніх етнічних спільностей людей. Виникнення українського народу сягає в глибину віків – десь півтори тисяч років. Період існування Київської Русі, на думку деяких вчених-істориків, стосується лише українського народу. Етнопсихологічні характеристики свідчать про повну протилежність українців і росіян як двох окремих народів з різними національними характерами, світосприйняттям, культурою, своєрідною ментальністю. Українцям притаманний і демократизм.

Проблема формування українського народу відображена і в працях Михайла Грушевського, який вважав, що початком історичних часів для українського народу є IV ст. н.е. Розселюючись з прабатьківщини – Київської Русі, східнослов'янські племена уже в найдавніші часи мали певні відмінності і культурні умови: великоруська народність формувалась переважно на фінській основі, білоруська – у близькому спілкуванні з литовцями, а українська – з тюрками. Подальша історія вела

ці три народи здебільшого різними шляхами, що мають більше відмінностей, ніж подібностей. Отже, М. Грушевський вважав, що вже за часів Київської Русі існував повністю сформований україно-руський народ, а Київська Русь за національним змістом – українська. Давні історичні назви українського народу – Русь, русин, руський – в період політичного і культурного занепаду українського народу взяті великоруським народом. Українці споконвічно орієнтувалися на Захід, а росіяни – на Азію. В 20-і роки ХХ ст. українці створили національно-державне утворення – Радянську Україну, яка через недосконалість все ж забезпечувала сприятливіші ніж будь-коли раніше умови розвитку корінного етносу. Проведення Радянською владою політики українізації свідчило про те, що всі народи, які в 1922 році утворили СРСР одержали не просто право на вільний культурно-національний розвиток, а й державну підтримку його реалізації. Створюються сприятливі умови для розвитку національної культури, на керівні пости в державних владних структурах висуваються національні кадри. Національне відродження охопило представників всіх націй, народностей, які проживали на території України. Починаючи з 30-х років, національна політика Радянської влади деформується, національне культурне і соціальне будівництво уповільнюється, хоча мета Радянської влади залишалась попередньою: розквіт і зближення нації.

Соціальні перетворення другої половини 80-х років докорінно змінили суспільно-політичну ситуацію в Україні. Сталось піднесення національної самосвідомості. Державні владні структури змушені рахуватися з процесом пошквального розвитку національної свідомості і самосвідомості. Під впливом політичних і соціально-економічних факторів населення України змінювалось кількісно і якісно. З XVII ст. до сучасності населення України збільшилось майже в 10 раз: з 5 млн. до 50 млн. осіб. та зростання населення йшло нерівномірно. Етнічні процеси, що відбуваються в сучасних умовах в Україні, надзвичайно різноманітні. Визначальну роль відіграють процеси консолідації нації, зростання національної самосвідомості людей, дальше зближення основних рис культури і побуту різноманітних регіонів на основі національних традицій і сучасних досягнень людства, відкрите згладжування різниці між регіональними діалектами і широке застосування літературної української мови в усній розмовній практиці. Етнос, як бачимо, формується на основі єдності території та економічного життя, але в процесі історичного розвитку багато етносів втрачають спільність території і частини їх проживають на території інших народів, де формують етнічні групи, які втім зберігають основні ознаки свого етносу.

Література

1. *Андреева Г. М.* Социальная психология. – Москва: ОЛМА, 2000.
2. *Білоус В. С.* Соціологія: Навч. посіб. – Київ: Вид-во «Наукова думка», 2002.
3. *Євтух В.Б.* Етнічність: енциклопедичний довідник. – Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012.
4. *Національні процеси в Україні: Історія і сучасність. Документи і матеріали.* — Київ: Вид-во ПЕРО, 2001.
5. *Степико М.* Буття етносу: Витоки, сучасність, перспективи. — Київ: ПЕРО, 1998.